

A felkelő nap...

(félkerek málladék)

...háza. Így neveztük valaha azt az otromba, skatulyaszerű, szürke, repedezett, helyenként kormos, egy helyütt bedőlt emeletes építményt, amely az épülő és szépülő, szocialista optimizmusunktól duzzadó Einstein utca közepét csúfította a hatvanas évek végéig. Senki sem tudta pontosan, ki és mikor, mi célból építette. Elég az hozzá, hogy jó sokáig mögötte kelt fel a nap, rútságát így elnéztük neki. (Mégbocsátottunk neki mi, napimádók a magunk módján, akik a *Szemelvények a féderes manó emlékirataiból* című kötet arcképcsarnokán keresztül próbáltunk több-kevesebb sikerrel bekapcsolódni az örökkévalóság sürgős folyamataiba, de érzésem szerint úgy pattantunk vissza nem kis szomorúságunkra peremétől, akárcsak a karamboljáték fúrge golyója a biliárdasztal mandinerétől.)

– Ez a nap is jó lesz, ha már ezzel a házzal kezdődik! – indultunk reggelenként ruganyosan munkába, inunk szakadtáig; ki-ki a maga akkor még talán értelmesnek tűnő munkájába.

A felkelő nap házában pedig nem volt semmi. Csupán egy kis üvegtörmelék, színes üvegcsrepek kalcidoszkópja, no meg egy-egy kupac szar mind-egyik sarkában. És némi világhírtörmelék, sárga sajtóreszelék a szarhalmok kérges elefántbőrén. A szar és üveg miatt nem volt tanácsos mezítláb belépni a felkelő nap házába. A felkelő nap házának rideg szentélyébe, amelyben nem volt egy fia bútor sem, s amelyet – kis ideig – az ország délkeleti vidékeiről felvándorló muzulmán siptárok laktak illegálisan – egy névtelen följelentésig. A rendőrség feloszlatta meghitt kis, bútortalan csupaférfi gyülekezetünket a „jóhiszemű” anonymus honpolgári gesztus nyomán: az albánoknak menniük kellett, de hová? Egyesek kriptalakók lettek, mások nagy lakótömbök sötét fűtőházainak egymással is gyakran leszámoló, nemkívánatos „patkányai” lettek. Nem lehetett őket kifestőlni. Villogó tekintetükkel, trágár beszédükkel és ennél is trágárabb gesztusra-gesztusaikkal rémisztgették halálra a gombamód szaporodó tömbházak örök alkonyatú lépcsőházaiban a tisztas lányokat és aszszonyokat. Ezek az emberbőr sátánfajzatok kicsavarták a lámpákból az égőket, addig buzerálták, még el nem rontották a felvonókat, aztán csupasz, benyálazott makkjukat kivonva – gátlátalan démonok módjára rohmozták meg a védtelenül maradt erényt. Mindazokat a magukra maradt nőket, akiknek hős férfiaiik munkahelyeiken verektekezve éppen akkor a szebb jövőt építették.

Az igazságnak tartozunk azzal, hogy a feltörekvő siptárok egy részének – idők folyamán – sikerült némiképp szocializálódnia: szerény, halk szavú tükmagárusok lettek, vagy zajosan tricikliző fuvarosok, jobbik esetben serény cukrászok és füstszagú csevapcsicsasütők, vagy netán a zöldségáru eladásába és viszonteladásába, a devizaüzérkedés izmosodó hálózatába kapcsolódtak be – komolyan tartva az esetleges kiűzetéstől. Aztán egy ideig nem volt komolyabb

affér. Mindaddig, amíg valaki rá nem jött, hogy a halk szavú tökmagárusok – nem tudni pontosan, de talán színezés, sózás és tartósítás céljából: – bizony levezelik portékájukat. Ez nagy felháborodást váltott ki, ismételten nyugtalan-ságot credményezett, gyűlölködést szított, nagyot lazítva volt tartományunk testvériség-egységénc szoros köztétén. Egy pillanatra megint fölvetődött és a levegőben maradt az úgynevezett siptárkérdés. Az iskolában azt tanították, hogy siptártól nem szabad tökmagot venni. LEGYÜNK ÓVATOSAK! stb.

Mindenesetre – ha már épp az üritkezés komoly, fokozatosan liberalizálódó, demokratikus témájánál tartunk – egy dologban biztos vagyok: mégpedig abban, hogy nem a felkelő nap házából kirakott siptárok jártak vissza éjszakánként csúfot tenni házuk táján, a mi szeretett Einstein utcánkba. Akik ezt tették, más emberek lehettek. Ezt az állításomat arra a katonaságbeli megfigyelésemre alapozom, amely szerint a muzulmán siptárok – valamennyien furcsa felekezeti oknál fogva – szinte kivétel nélkül nem törülköznek papírral. Erre a célra egy üveg vizet állítanak be az árnyékszék sarkába, amelyet aztán – szigorú tisztí rendezetűre – minduntalan el kell távolítani, hogy a szerencsétlenek ne lötykölhessék magukat. Se szeri, se száma, hányszor merengtem el a kérdés fölött újonckoromban, egyik kezemben a szűrős szagú fertőtlenítővel, másik kezemben pedig a kefével, a harmadik kezemben pedig-pedig a gumikidugaszolóval, mert a temérdek katonai feladat elvégzéséhez egy újoncnak nem is lehet elég keze. Történt ez már sajnos akkor, amikor valódi sötét felhők tornyosultak fölénk és a viccnck igazából nem maradt helye. És mindenki őszinte lelkesedéssel súrolta a vécéket, törögette az üvegeket a muzulmánok után – azzal a nem is titkolt reménnyel, hátha sikerül megúsznia, hátha nem kerül le Koszovóba, netalán egy új Rigómezőre.

A bedőlés ellenére azonban a felkelő nap háza még látszólag szilárdan állt a hatvanas években a mi kis relatív utcánkban. Nem az albánok hozták a világot bele. Gondoltuk, talán nem is ők viszik ki belőle. Vagy talán nem is gondoltunk semmire.

Egyesek talizmánként vékony bőrszíjra fűzött puskagolyót hordtak a nyakuk körül, de ennek szinte nem is volt külön jelentése. Ez inkább a dicső harcok múltra emlékeztetett bennünket, mintsem, hogy egy lehetséges jövőre figyelmeztetne. B. T. felebarátom viselt ilyen óment. Mi történt, mi nem, B. T. felebarátomat leplombált katonai koporsóban küldték haza. A golyó vonzotta a golyót, vagy csak egyszerűen nem volt szerencséje? B. T. imádkozta az *Animals*eket.

– A siptárok mégiscsak beleszartak a dologba! – mondta valaki.

De történetünk idején még vígan állt – minden logikus dologtól függetlenül – a felkelő nap háza. Persze, ebben semmilyen szerepet nem játszik az a tény, hogy ebben a történetben valóban nincs tökéletesen egységes történetünk. Csak a kis emberemlékezet csapong.

A kis emberemlékezet szerint pedig egykor – a második világháború előtt – orosz emigránsok laktak valameddig ezt az épületet. Ők pedig jöttek, aztán mentek. Egy ideig voltak, azután pedig mentek: tovább: ki az Egyesült Államokba, ki Kanadába, ki pediglen fene tudja, hova. Állítólag többnyire Raszputyin-kínézetűek voltak a férfiak, szűrős tekintetűek, fanatikusak és fanatikusán civakodók, amikor berúgtak. Felborították a fútcái biliárdkocsmát, vadul dobálózta a golyókkal, a pánszláv nyelvi rokonság ellenére érthetetlenül hangzó szavakat kiáltoztak, pofozkodtak – amíg pofonokat nem kaptak. Még a

csendőrség is beavatkozott, de rendet végül a hirtelen megjelenő asszonyok teremtetek. Elvezették a részeg férfiakat. Halkan, méltóságteljesen. Egyesek úgy emlékeznek rá, hogy akkor éppen pénteket írtak.

Sosem derült ki egészen pontosan, mert annyi dolog nem derül ki végül, hogy valahányukkal mi is lett az Újvilágban. Elég az hozzá, hogy elhajóztak. Ahová elhajóztak, onnét – lehet, hogy keserűen kihegyezett Szolzsenyicin módjára – keserűen kihegyezett irodalmi értékeket is lövöldöztek vissza, de mind ez nagyjából átrepült a fejünk fölött. Egyébként én még akkor nem is léteztem. Csupán néhány fekete szőrszál maradt utánuk a felkelő nap házában. Azt is elfújta a szél, mire én eszméletre ébredtem.

– Ezek az emberek furcsa papokra hasonlítottak – mondta szintén valaki. Többnyire nagyon erős szakálluk volt, akárcsak a későbbi Einstein utca mítoszvilágából eredő Féderes Manónak.

– A Manó minden délután ebben a házban veri a faszát, mert annyi férfi-hormonja van – jelentette ki egyszer tárgyilagosan B. T., aki tudniillik már jártasabb volt ezekben a dolgokban. *Ponyimájes?* – hunyorította. De ennek nincs semmilyen jelképes jelentése. Annyi csupán, hogy B. T.-nek orosznyelv-tanulást osztott ki iskolájában a szerencse.

– Különben mindenki veri a faszát oroszórán – jelentette ki máskor (szintén tárgyilagosan) B. T.!

Azt hiszem, akkoriban egyébként mindenki azt csinálta, függetlenül attól, milyen óra volt épp. A közhangulat is ezt diktálta. Már miért lett volna kivétel az egész Einstein utca – Féderes Manójával és a felkelő nap házával?

– Hiszen még a felkelő nap is veri a maga akkordjait!

Így néha még az is megesett – szinte –, hogy a felkelő nap háza a HOUSE OF THE RISING SUN című sikerszámot sugározta. Miért is ne? Neki is be kellett valahogy illeszkednie a kor szellemébe. Tette ezt kissé gyanakvó intelligenciával, de végül is megnyugtatóan.

Amennyiben mégis netalán valamiféle kronológiához ragaszkodnánk ebben a zürzavarban – legalábbis a régebbi időket illetően –, akkor azzal folytathatnánk, hogy a második világháború alatt – mert most még nem érkeztünk el hatvannyolcig! – illegális nyomda működött a ház pincéjében, fölötte egy álcázásul használt úri szabóval. Ez az úri szabó természetesen még nem cejget szabott, Lévy-Strauszt, vagy hasonlót, a „szamizdat” azonban a pincében, az úri szabó alatt „már” alakult. Annyit tudunk, hogy élesen megfogalmazott röpiratokat nyomtak ott: természetesen szabadságot követeltek a nép nevében. Sajnos, mint mindig, akkor is kitűnően funkcionált az értesítő hálózat. A megszálló erők razziaiban olyan gyors volt és könyörtelen, akár a pompeii láva. A röpiratok készítőinek nem jutott idő fegyvert ragadni, szinte megdermedtek a tettenérés forró pillanatában, mozdulatuk megállt a levegőben. Szám szerint négyen voltak. Től értesült körök sokáig mesélték, hogy a letartóztatás akciója közben az egyik letartóztató véletlenül fölrufta a nyomdafestéket, méghozzá olyan szilajul, hogy az a falra fröccsent. A gvászfekete absztrakt ábra sokáig ott díszelgett a felkelő nap házában a pincéjében, egészen a felszabadulás utáni nevezetes árvízig, amikor ugvanis egyszerűen lemállott a vakolattal együtt.

A négy mozgalmi emberrel ellentétben – valamilyen csoda folytán – az úri szabó túlélte ezt a szörnyűséget. Amikor a rádió hírül adta a rettegett Adolf

Hitler halálát, a szovjet Vörös Hadsereg és a szövetségcsek fényes győzelmét, ez az ember gyors önszántából lefokozta saját magát: cégtáblájáról levakarta azt, hogy *úri*, maradt egyszerű szabónak. Lehet, majdnem kiírta azt, hogy *elvtárszabó*, de aztán mégiscsak meggondolta magát. Furcsa összcsendülés, hogy jóval később – amikor a piacot clárasztotta a farmernadrág – a felkelő nap házának előszobájában a szabó fölakasztotta magát. A dolog persze, nincs ilyen frappáns összefüggésben a farmernadrággal: egyesek nagy kártyatartozást emlegettek, mások homoszexuális szerelmi bánatot, de voltak olyanok is, akik halkán megjegyezték: *a lelkiismeret... a lelkiismerete nem bagyta nyugton.*

Valójában most már mindegy. Mi, jóval felszabadulás utáni gyerekek, egyszer – elrejtett, illegális nyomdagépek után kutatva – lemerészkedtünk az elárvelt felkelő nap házának pincéjébe, de nem találtunk ott mást, csak egy lendkerekes rozsdás körfűrész, amellyel majdnem lemetéltük tőből a közöttünk legkisebb, egy Šipka Goran nevezetű gyerek bal kézfejét. Elöntötte a vér a felkelő nap házának pincéjét. Šipka Goran kezét a fővárosi kórház kitűnő szakembere, doktor Milorad Zečević varrta vissza olyan sikeresen, hogy arról még az újságok is cikkeztek. Goran édesanyja, nem szeretném, ha Goran arról értesülne, de egy közönséges ribanc, nagyhangú behemót k..., aki a főúti biliárdkocsma kápatos vendégeivel együtt a felkelő nap házának egyes gazdátlan szakaszait a maga kis játékaira használta ki (néha meg is lestük), a szerencsétlen Goran anyukája hatalmas boglyát csináltatott a fejére a sarki fodrásznál arra az alkalomra, amikor az újságírók majd a fiával együtt lefényképezik. Ebben igazából nincs is semmi rendellenes. Zečević professzor úgyszintén profitált ebből: itthagya a mi bizonytalan egészségügyünket, mint azt cselekedték sokan mások és Svájcban próbált magának tőkét kovácsolni. Úgy hírlík, sikerült neki. Igaz, mostanában valami pénzügyi botrányba keveredett, de mintha kezdene a dolog elülni. Lehet, ő még a mi kis egészségügyünk nagy visszatérő hőse! Šipka Goran a sebesült, tengelykezű félcember pedig taxisofőr lett Münchenben. Megjegyzendő, ő az egyetlen, aki mostanság visszatért az Einstein utcába: mégpedig elég tollasan. Nem ő vette meg a felkelő nap házát, helyett épített magának egy másikat a szokásos megalomániás stílusban – és most boldog. Van egy Mercedese, azzal taxisofőrködik néha, amikor kedve szottvan, és kollégáival együtt nyilván ő is azzal szórakozik, hogy szidja a rendszert. Nem tudni, írt-e valaha is üdvözlőlapot Zečević professzornak. Épp a napokban talákoztam vele az utcán. Alig akart köszönni, pedig szokásos halek módokon én jó előre köszöntem neki. Lehet, nem ismert meg, mert időközben szakállam nőtt.

Csupán amolyan kis kiegészítőként iktatom ide, hogy az imént említett lendkerekes, kézmeghajtású körfűrész egy szombatista ezermester, Ládi István tulajdonát képezte. Ládiék az úri –, vagy elvtárszabó Horthy Lajos után laktak valameddig a felkelő nap házát. Lám, nem akartam, vagy elfelejtettem mondani, hogy a szabó becsületes neve Horthy Lajos volt. Horthy Lajos egy kis faluban, Moholon született, Áda közelében, ami némi asszociációkat kelthet a beavatottakban, de ezt a szálát nem tudom, és nem is akarom tovább gombolyítani. Ifjabb Ládi István egy ideig a társaságunkhoz tartozott. Nagyon kövér gyerek volt, ennek ellenére kitűnően focizott: primán cselezett, át tudta nyomni a labdát az ember lába között, s pontosan, erősen lőtt

térdből. Úgy hallottuk a nagyoktól, hogy Puskás is így rúgott valamikor. Ládi István, azaz: szintén Öcsi, mégsem lett futballista. Egy szép napon idősebb Ládi István kirámolta a ház pincéjében berendezett műhelyét, mindent eladott, ezt az egy körfűrész kivéve s fölpackolta családját. Őt is elkapta az aranyláz, mennie kellett. Ládiék után rengeteg forgács maradt a felkelő nap háza körül, meg egy öreg kutya, amelynek ekkorra már oly nagy tumor nőtt a hátán, hogy inkább hasonlított kis növésű púpos tevére, mintsem ebre. A szegény szenvedő állatnak L. szomszéd flóbertpuskája segített átvándorolni a fájdalommentes örökkévalóságba. (A szomszéd nevét rövidítettem, mert gyanítom, hogy puskját mind a mai napig nem jelentette be.) Öcsi aztán egy darabig írt, nem Kaliforniából, hanem Kanadából. Milyen kicsi a világ alapon azt is megírta, hogy odaát véletlenül találkoztak egy vén oroszral, aki a háború előtti kontingensben – talán ő is egy volt, a kocsmai verekedők közül – pár pillanat erejéig lakott a felkelő nap házában. Állítólag a „vén orosz” könnyes szemmel emlékezett vissza azokra az időkre, Öcsi nem így írta, hogy a felkelő nap háza, csak: *a ház*. Később valami jó nevű egyetemre került, s nem írt többé. Mi sem nagyon jeleskedtünk a levélírásban. Amikor B. T. meghalt, nem tudtam neki hova jelenteni. De akkor már abba a korba jutottunk, amikor nem jelentünk egymásnak szinte semmit.

Emlékszem, hogy egyszer az ifjabb Ládi István és Sipka Goran kombinációjából remek gól született a szomszéd utca ellen. Úgy sikerült nyernünk 1–0-ra.

Éppen gazdátlan volt a ház, amikor egy alkalommal a főúton arra robogott Joszif Broz Tito és vendége: Nyikita Hruscsov. Kifelé igyekeztek, a futaki káposztaföldek felé, mi pedig hosszan intgettünk utánuk. Nem tudom, Hruscsov szeme megakadt-e egy pillanatra a felkelő nap házában kirívóan szomorú, idéetlen rusnyaságán, mert éppenséggel megakadhatott, senki sem mázolta be a főutcáról látszó részét; úgy meredezett Nyikita felé iszonyú, kormos rondaságában. Gondatlanságunk egyik első figyelmeztető jele lehetett ez, aminek senki sem tulajdonított nagyobb fontosságot. Vagy nem Nyikita Hruscsov volt az?

SZEXUÁLIS INTERMEZZO:

Mint fentebb olvashattuk: ez a ház is – mint bármely más emberi építmény – hol találkozott a történelemmel és a politikával, hol pedig csak úgy – elsiklottak egymás mellett. Ebből a szemszögből nézve, akár: leleselkedve – voltak nyugodt, szinte eseménytelen, és voltak egészen aktív pillanatok. Nyilvánvaló, hogy a viszonylagos béke szakaszaiban folyt a legrendezettebb nemzeti élet a szóban forgó szürke falak, kiszámíthatatlan rekedések, szeszélyes rajzolatú penészvirágok és szomorú tapétafoszlányok között voajör nókók és egerék társaságában. Mindig is a béke előfeltételezte a legboldogabb, legteljesebb szerepet, nem pedig a zavaros, szorongató, zaklatott történelmi percek, amelyek szinte kivétel nélkül utolsó, elkapkodott, félig sikerült, kétségbeesett szerkezéseket eredményeztek.

Egészen biztosan a felkelő nap házában úgyszintén voltak ilyen értelemben vett freudi dimenziói. Nemcsak meghalt, néha majdnem született is itt valaki. Sainos, mindez elég homályos.

Az átutazó emigránsoknak – akár csak a vándorcigányoknak – voltak gyermekeik, következképp voltak szexuális szokásaik, de erről vajmi keveset tudunk. Eléggé zárkóztottan viselkedtek ezt illetően. A közelmúltig szinte teljes homály

fedte a partizánok szexuális életét is, amolyan tabutéma volt, amiről az újabb keletű szépirodalom, de legfőképp a modern, kortárs, közösségre vágyó új partizánfilmek rántották le a leplet, néha olyan őszinte túlkapaszkodással, hogy a harcos lelkiületű B. T. egyszer kiábrándultan megállapította:

– Fogalmam sem volt, hogy ennyit basztak a második világháborúban.

B. T. akkor még nem ismerte, hogy: MAKE LOVE NOT WAR!

Minden szabadság és szabadosság ellenére még senki sem írt monográfiát ezzel a címmel, hogy például: *A kommunista párt szexuális élete illegalitásban a két világháború között*. Ilyen alapvető, eligazító művek hiányában is bizonyos, hogy azért mégse pornográfiát nyomtattak azok a vakmerő emberek az úri szabó alatti pincében – a varrógép alatti sokszorosítóval. Akkor és ott. A pornográfia ipara jóval később lombosodott ki. Ennek azonban B. T. már nem lehet további szemtanúja. Hacsak..., de ezt kár részletezni! Csupán annyit, hogy a felkelő nap házában vannak éjszaka kísértő, visszatérve olajozatlan ajtókat és törött ablakokat nyikorgató szellemei. Sőt, egyre többen lennének, ha még létezne úgy, ahogy volt a felkelő nap háza.

De, ha már csakugyan **SZEXUÁLIS INTERMEZZO** ennek a kis terelőút-nak a címe, csakugyan: inkább szeretkezzünk, mint politizáljunk!

Ezen a ponton meg kell állapítanom, hogy szerintem mégiscsak túlzás az az állítás, amely szerint az albánok (síptárok, szkipetárok) kivétel nélkül szodomiták, pederaszták, erőszakolók. És, hogy főképp a muzulmán síptárok azok! Szerintem idefenn a nőszegény gasztarbeiteri sors hatása ütközött ki rajtuk, ne írjunk ellenük sátáni verseket!

Ami pedig Ládiékat illeti a lakók sorában: valószínűleg ők élték a legharmonikusabb családi életet az egész fél utcában. Tőlük ritkán szűrődött ki csatazaj, s ha megtörtént, gyorsan abbamaradt. Csendes, megfontolt organizmusaik finom, ezüstös por alakjában ülepedtek le az akkor még létező szekrények tetején, a fősorakoztatott almákon. Ládiék semmit sem árultak el feszítő belső szorongásaikból. Egyébként – megfigyeléseink szerint – utcánk fiatal társaságában Őcsinek volt a legmarokra valóbb, legszebb farka. Úgy meredt elő Őcsi temérdek hasa alól, ahogy Orson Wellesé meredhetett, amikor Welles elhatározta, hogy most aztán ráijeszt a világra.

Őcsiek már elköltöztek, amikor B. T. és én – a szép, „harmatos” V.-vel – egy délután beosontunk az éppen szabad felkelő nap házába. Mit mondjak? Átiároházába?

• V. volt az egyetlen lány több legényből verbuválódott bandánkban. Köztünk ő képviselte csakugyan az egyetlen szépet és harmatosat. És nem szerette a lányok társaságát, pedig szebb volt akármelyiküknél, kissé nattanásos arca ellenére. Mély kíváncsi berna tekintetével fürkészett bennünket, s szerette, ha szóltunk hozzá. Átható szótlanúságával szinte kiprovokálta ezt. Aztán szemmel láthatóan élvezte a hozzá intézett szavakat. Néha ki is forgatta őket, mert valahogy érettebb és eszesebb volt valahánvunknál. De ezt nagyjából az illő tisztelet határain belül próbálta tartani, amikor csak lehetett, mert semmitől sem félt jobban a társaságunkból való kiközösítésnél. Imádott engem – még ha ez a sorrend rosszul hangzik is – és imádta B. T.-t. Jó: imádta B. T.-t, közben szeretett engem.

– Így aztán van egy saját szerbem és van egy saját magvarom, és így tökéletes, majdnem... – szokott viccelődni. Nvaralásról mindig jelentkezett mindkettőnknek ugyanezen logika szellemében.

V. imádott velünk lenni, közben állandóan rettegett hatalmas termetű, kispolgár-szocialista, aktuális irányvételeket fújó, valahol örökké konferenciázó édesapjától. Ettől az embertől ösztönösen mi is tartottunk. V. a fejére nehezedő nyomástól néha kiakadt. Meg talán a szívére nehezedő súlytól. Ennek köszönhetően egyszer berúgott velünk. Annyi mentolos likórt ivott a felkelő nap poros bokrai között, hogy aztán már csak azért ivott tovább, mert nem mert hazamenni. „Totál bevedelt”. Hol B. T.-t csókolta, hol engem, közben felváltva röhögött és okádott. Olyanokat mondott az „egész világrendszer” megtestesítő apjáról, meg mindenről, amiket nem szívesen írnék le, mert azért hátha mégiscsak van valami remény. Mi ketten, férfiak, lángra lobbantunk. V. szolgálatkészen levetette rózsaszín trikóját, amit már különben sikerült bemocskolnia s mi ketten – egyre férfiabbak – maradéktalanul nekiestünk. Mondhatnám, hogy V. kis fcszes keblének, csakhogy V.-nak már akkor világbajnok csöcse volt, nyúlánk testén, akkora két bimbóval, hogy megsziphatta volna az egész banda. Szép dolog. Nekiestünk akár Romulus és Rémus, V. ismételt öklödése és bevizelése azonban elvette megállíthatatlannak tűnő kedvünket. Bambán bámultunk egymásra, majd felnyaláboltuk V.-t. Otthona előtt leeresztettük a fűre, becsöngtünk, majd sietve távoztunk. Futottunk vissza a bokrok közé. Ott valahogy levezettük feszültségünket. Utána hanyatt fekve bámultuk az eget, két Huckleberry Finn a Nap állítólagos legmagasabb pontja alatt. Kelet és nyugat közt. Két kis gumibéka. Igazi dévajok!

B. T. olyat mondott, hogy mi még nem vagyunk egészen hősök, de még lehetünk.

Igen, ez többféleképp értelmezhető. Amikor már elköltöztek Ládiék, hősiesen betörtük a jelképes és valódi ablakot, s bemásztunk rajta. Megint ugyanaz a hármás. A púpos kutya, amelyik akkor még megvolt, veszett farkcsóválással ugatott kínjában. Fölmentünk az emeletre, ahol V. kissé idegesen kinézett az ablakon. A kutya ugrándozásán kívül nem láthatott semmi nyugtalanítót, mert kívárcsávát visszafordult. Egy pillanatig habozott, aztán határozott léptekkel elindult felénk. Kettőnk között megállt. Most már nem vesződött a trikójával, hanem a derekára csavarta a szoknyáját, s nyugodtan letolta a bugyiját. Ki tudja, talán meg is lesett bennünket egy vérszomjasan onanizáló szkipetár.

Amit hátul láttunk, az két bölcs kopasz ember összetolt fejének felülnézeti vizuális kvintesszenciája volt és maradt, mindörökké ámen. De előlről, barátom! Hogy az orosz „pártütők” után – és egyáltalában minden sötét szörzetű ember után, akik valaha is garázdálkodtak a felkelő nap fészkeiben – mennvi göndör, acélosan kéklő, szőrnemű képződmény maradt, nehéz lenne összeszedni. de az biztos, hogy, ha egy rúgós szál sem hiányozna, akkor se lehetne belőlük, lehetett volna belőlük különb, csábítóbb és dúsabb gyönyörfészket szőni. Akárcsak Raszputvin döbbenetes szakáll! Két varjú kárógott körülötte. Éreztük, hogy V. elnyúl fölöttünk, de tartotta magát a megbeszéléshez. B. T. reszkető kézzel előhúzza zsebéből az ollót, s levágott két vastag tincset. Az egyiket nekem adta, a másikat megtartotta magának. V. pedig – azvafúrt női logikával – megőrizte magának a többit. Ki-ki eltette a magáét, aztán – megpecsételt örök testvérségünk jeléül – ismét összecsókolóztunk. Pornográfia ide. vagy oda, már a szörtincsek körüli babrálásnál észrevettük, hogy egy elnyomott sóhaj közben V.-ből finom, szivárvánvszín folyadék csurrant ki, s állhatatosan ott rezeg az egyik, hosszúságából sejtetően „legősbib” szőrszálból folytatódó

csöppként. Meglehetősen fölviányozódtunk, mert megérettük ennek a csöppnek kihívó jellegét. Ekkor azonban – mintha a felkelő nap házának baljóslatú múltjából türemkedett volna elő – hirtelen éles lövés csattant. A nyüzszítő kutya elhallgatott. Valaki krárogott, majd szintén élesen: köpött egyet. A hosszú, rövid láncú szenvedés után: a göthös kutya – hangtalanul csaholva – elindult a paradicsomba. V. pedig ki akart ordítani az ablakon, de visszafogtuk.

Q – AZAZ: A SZEKXUÁLIS INTERMEZZO EPILÓGUSA: Most már mindegy, ki lőtte le a kutyát. Úgysem volt boldog jövője. Itthagyták és kész. *Ereszthették volna-volna, akár hosszú láncra, vissza Abonyba...* Ez persze, távoli töredékasszociáció. „Majlandba” úgyse mehetett a gazdi után.

Tehát van minden. Amit csak akarsz! B. T. korán eljegyezte magát a semmivel – igazából: a senkivel. Kapcsolatukat a semmitmondás jellemezte, de ezt tovább kellene írni, arra pedig nincs már erőm. Én, akiről mégis legjobban szeretek írni, később egy ideig V. „faszija” voltam. Én jóval később jegyeztem el magam mással. Megnősültem és még ma is élek, egy kis játékként: ha meg nem haltam. V.-vel szeretünk egymást, szeretem a feleségem, V. szeretett engem, szereti a férjét. Nem lakunk a felkelő nap házában. Ha véletlenül találkozunk az Einstein utcában, kedvesen mosolygunk egymásra. Egymás „élet-társát” nem ismerjük. Kellene?

Kutyafasz!

A szétröppent denevérek azért még talán tudnak ezt, meg azt.

A denevérek látták a hatvanas évek végén a felkelő nap házába csendesen betolakodókat! (Az új legális tulajdonos egy Nyugat-Németországban dolgozó jugoszláv vendégmunkás volt, aki akkor még odakinn gyűjtötte a pénzt – fogalma sem lehetett, hogy a házába betolakodtak.) Szakadt, kopott farmernadrágos, rendezetlen külsejű, átszellemülteknek tűnő, kissé üveges tekintetükkel szüntelenül befelé forduló ifjak voltak ezek. Fölszedték a korhadt padlót és tüzet gyújtottak a ház kellős közepén. A huzat kivitte a füstöt. Esténként a tűz köré telepedtek, kézzel sodort, vastag cigarettákat adogattak körbe, amelyektől mindenkinek megjött a furcsa jókedve. Kiírták a falra, hogy: A FELKELŐ NAP HÁZA, sokat gitároztak és filozofáltak – és talán a legtöbbet szeretkeztek. Ijesztő kinézésük ellenére nem molesztáltak senkit. Még akkor sem hadakoztak hangosan, amikor a rendőrök megjelentek – könnyen meglehet: egy anonim honpolgári gesztus nyomán – és szinte a hajuknál fogva elcipeltek őket.

Nagy rakás hamu maradt utánuk – meg pár hervadt virágszál. B. T.-re akkor már olyan jótékony hatással volt az a rendes lány, akivel „komolyan” járt, hogy szinte helyeselte a durva beavatkozást. Nem tetszett az állásfoglalása. Akkoriban különben valami érezhetően megmozdult a levegőben, valami, nem tudni pontosan hogyan, de nagy akarás. Egyik nap jókora, főként egyetemista fiatalokból álló tömeg gyűlt össze a központban, különféle jelszavakat kiáltottak az önkényeskedő bürokrata hatalom ellen. Ebbe valahogy az imperializmus fogalma is belevegyült s valaki – hirtelen fellobbanásában – bevágott egy szimbolikus féltéglát az akkor még látszó amerikai könyvtár darabokra hulló kirakatába. Nagyjából ez történt, de olyan hírek keringtek, hogy Belgrádban ennél sokkal ijesztőbb zűrzavar uralkodik: az egyetemisták megszállták az egyetemeket és határozott követeléseik vannak. A rendőrség senkivel sem bánik kesztyűs kézzel, elsöprő rohamra készül, sőt: a roham el is kezdődött. Egyesek azt állították, hogy már vér is folyik. Emlékszem, mindenkin

nyugtalanság vett erőt. S akkor *Tito elvtárs* nyugodtan felállt a dobogóra és valami olyasmit mondott, hogy tulajdonképpen az egyetemistáknak igazuk van. Ezzel mesterien lestoppolta a labdát, s időt nyert körülnézni, hová küldje tovább. A játék tempója fokozatosan lelassult, a lendület megtört. A dolgok viszatértek kerékgyágásukba. Főbb vonalakban így történhetett ez.

Apropó: az amerikai könyvtár megszűnt a hetvenes években. Pontosan ugyanott marxista könyvesbolt nyílt, amely még létezik. Ma is, és minden jel szerint látszani fog még sokáig, annak ellenére, hogy nincs benne valami szilaj tolakodás. De melyik könyvesboltban van?

Ezt a kis történetet az amerikai könyvtárral egyszer – rádióriporterí minősítésben – elmondtam a városunk Testvériség-Egység kiadójába látogató amerikai kultúrattasénak. Lawrence Plotkin abból az alkalomból látogatott el Újvidékre, hogy Zilahy Lajos özvegye, Zilahy Piroska az író egyik mellszobrának másolatát odaajándékozta a Testvériség-Egységnek Zilahy műveinek kiadásaért és népszerűsítéséért. A történet csattanójánál Plotkin – aki éppen sós perccet rágszalt – őszintén elrötytyintette magát – mármint, hogy marxista könyvesbolt nyílt ugyanott –, a rötytyítés során az egyik köménymag kiröppent a szájából – és úgy pattant le az orra elé dugott mikrofonról, mint a kaleidoszkóp-történetünk elején említett fürgé biliárdgolyó, szakszerű kifejezéssel: a mandínertől. Lent eltűnt a szőnyeg bolyhai közt.

Talán nem is fontos megemlíteni, hogy V. rövid ideig a marxista könyvesboltban dolgozott. Vagy csak akart? Azt tudom, hogy hosszabb ideig a NOLIT-ban tüsténkedett. Néha benéztem hozzá a kirakaton keresztül. Általában valamiket számlázott. Stílusos, drága keretű pápaszemet viselt és nagyon okosan nézett ki. Egyszer sem pillantott föl. Pedig intettem volna neki. Rövid ideig elgyönyörködtem az asztal alatt keresztbetett, szép formájú, pedánsan leborotvált lábán, izmos dombjain, aztán siettem tovább. Észrevettem, hogy mások is járnak oda leselkedni, de nem szóltam semmit. Fölfogtam: V. a kirakatba került, s csodák csodája: jól érzi ott magát. Nem rontom el neki.

Aztán megint évek múltak el. Az *Animels* együttes réges-régen szétesett, baljóslatú *War* névvel új alakult helyette az örökmozgó Eric Burdonnal az élen. Ami engem illet: a Burdon-varázslat már elmúlt, amikor ez az együttes – vagy az is lehet, hogy már egy egészen hatodik – eljött a mi pannonvárosunkba hahnizni, mert mi másnak nevezzem. A vásárcsarnokban léptek föl, az Einstein utca közelében. Ha egykor azt mondtá volna nekünk valaki, hogy eljön még az az idő, amikor majd Eric Burdon a felkelő nap házának közelében fog énekelni – Újvidéken – bolondnak véltük volna szegényt. S ha még netalán azt is hozzáfűzte volna, hogy az engem már nem fog annyira érdekelni, hát lehet, hogy seggbe rúgom! Aztán pedig pontosan úgy történt, hogy nem izgultam fel rá nagyon. Mármint a Burdon-produkcióra. Éppen jól bevacsoráztam, igazából nem volt kedvem elmenni a koncertre. A hortól aztán mégiscsak lett valamicske kedvem. El tetszettem fáradni a csarnokig, csak hogy minden jegy elkelt, nem engedtek be. Egyetlen ismerős arcra sem bukkantam az örökdő, morózus gorillák közt. Jóvátételtenül kintrekedtem. kirekesztettek. Nagy szégyen történt a régi idők szemszögéből. A régi B. T. sosem bocsátotta volna meg. Az új éppen katona volt. B. T.-re gondoltam, amíg a láthatatlan törpe, kiszűrődő, változatlanul akadályokat nem ismerő, vasírg hangját figyeltem mindkét fülemmel. Odabent Burdon torkaszakadtából ordította a *Tobacco Road*-ot, majd a felkelő nap házát, THE HOUSE OF...

Aztán variálta mindkettőt.

Nem láttam, nem tudom: neki sikerült-e kigyógyulnia hatalmas kamaszpatanásaiból.

B. T.-vel együtt mi sem voltunk már azok a kimondottan fiatalok. B. T. úgymond az utolsó vonattal vonult be a hadseregbe. Sose turkáltam az onnét hazakerült motyójába. De gyanítom, ha a kacat közt akad egy átfúrt puszkagolyó – miért ne lenne ott? –, annak hüvelyében egy koromfekete szörtincs-re bukkannék. Morbid motívum.

És hogy aztán mi lett a felkelő nap házával? Hát az történt, hogy nagy sokára – pénzzel megrakodva – Nyugat-Németországból végleg hazatért az időszerű gazda, és a ház áldozataul esett a teljesen félreértett szecesszionak és az urbánus új folklórszellemnek. Jól megfizetett munkások hada jelent meg az egyik hajnalon. Majdnem alapokig rombolták a régi építményt, s emeltek helyébe egy olyan kacsalábon forgó giccskastélyt, hogy attól tartottunk, a Nap sem mer mögüle felkelni többé. Olyan cukormázásra sikerült, hogy a Nap szinte beleragadt; nagy narancssárga döglött légy. Szerencsére, a Nap okosan arrébb ment, s azóta másutt kel föl. Ezt a házat végképp nem merete vállalni. Nem is meri ma már szinte senki.

Mellesleg említem itt a végén, hogy ennek a legutóbbi „nagy” vállalkozásnak úgyszintén akadt egy „tragikus” hőse, Muhamed Z. munkás személyében, akinek egy pattanó szilánk kiszúrta az egyik szemét. A gazda – akinek ez állítólag nem kerül semmibe – hozatott neki egy üveg szemgolyót. Muhamed Z.-vel a közelmúltban sikerült beszélgetnem, pontosan e házírás elkezdése előtt. Amit Muhamed Próféta* mondott, az nem hozott engem közelebb a dolgok lényegéhez, ám elképedve tapasztaltam, hogy Muhamed fejében – két jól elhelyezett pálinka után – lassan forogni kezd az üvegszem. Ezt a jelenséget nem tudom megmagyarázni, de gondoltam, talán idéfér – a legvégére. Talán ez is valamilyen – majd még kikutatandó – összefüggésben áll a felkelő nap házának cikcakkos történetével. NON FINITO.

* Próféta. De nem az igazira gondolok!